

Мати-коза

Як був собі дід та баба, та було в їх по дочці. У дідової дочки й корівка єсть од матері. От мачуха й говорить на дідову дочку: — „Жени корову пасти!“ І дала їй на день кужелю прясти, що й за три дні не спрядеш. Вона й погнала та й плаче дорогою. А корівка питає: — „Чого ти, дівонько, плачеш?“ — „Як же мені не плакати? дали стільки кужелю прясти“. — „Не журись, — каже, — сажай мені кужель у праве вухо!“ Вона всадила, а з лівого вуха й виймає, уже попрядений... І так що-разу. А оце, як стане смеркаться — і пожене корівку додому.

От мачуха бачить, що вона таку гарну пряжу носить, та й каже на свою дочку: — „Гони, доню, ти пасти корівку і кужелю бери“.

Та пожене та на полі й каже: — „Сороки, ворони! летіть до мене кужелю прясти!“ То сороки й ворони поназлітуються і поросхапують кужель, та й порозносять на гнізда. Увечері вона й пожене ту корівку додому. Додому прижене, то мати й пита її: — „А що, доню? попряла кужель?“ — „Ні, мамо, не попряла: сороки та ворони поросхапували“.

От мачуха й думає про дідову дочку: — „Ну, хто їй помагає так гарно прясти?“ Та й підгляділа... Тоді на діда: „Заріж та й заріж, діду, корову!“

От, дідова дочка погнала корівку пасти. Жене та й плаче. Так корівка й питає: — „Чого се ти плачеш, дівонько?“ — „Як же мені не плакати, що тебе хочуть зарізати!“ От і говорить тая корівка: — „Слухай же, дівочко: як будуть мене різати, так у мені знайдеться двоє яблучок. Ти їх посади, так повиростають яблуньки.“

От ту корівку й зарізали. Аж там двоє яблучок: одно золотеньке, а друге срібненьке, дідова дочка й узяла. А бабина згледіла та й женеться за нею, хоче одняти. Так та в кропиву їх і кинула. Коли ж і виросла яблунька: срібненьке яблучко, золотеньке яблучко, а під нею криничка.

От, іде пан, побачив, що така гарна яблунька: — „От коли б мені хоч одно яблучко з неї!“ Послав кучера в хату. Повиходили: баба, бабина дочка й дідова дочка. Кинулась баба зірвати, а яблунька так і шугнула в-гору, а криничка в землю — не достала. А пан говорить: — „Хто мені яблучко вирве і водиці з кринички набере, тому я половину панства оддам“.

От, бабина дочка прискочила — хотіла вирвати яблучко, а яблунька знов угору; хотіла водички з кринички набрати, а криничка — вниз. Дідова ж прийшла, так яблунька сама їй на плечі гілля поклала. Вона яблучко вирвала, водиці набрала, та й дала панові. От він їй і говорить: — „Я тебе візьму за себе заміж.“ І взяв її з собою.

От вони собі й дитину нажили. Послали до батька узварь і просять того батька у гості до дітей. А мачухи й не просять, так вона й говорить: — „Як таки можна, щоб я не поїхала до своїх дітей?“ І поїхала. А вона була відьма. От, і зробила дідовій дочці так, щоб вона козою побігла. От її дитина все плаче без матері. А в того пана був парубок, та й говорить: — „Пане мій милий, пане мій любий! дайте мені дитину, понесу я її гуляти“.

А пан каже: — „Неси!“

Він і поніс дитину до болота та й кличе.

„Ой рись-коза! твій син плаче.

Твій син плаче, їсти хоче.“

А вона й одказує:

„Біжу, лечу, мій синочку!

Пісок очі забиває,

Очерет ноги підкошує,

Бистра вода не пускає“.

От, прибїгла та з себе шкуру скинула, а сама за дитину: сіла, годує, та гірко, гірко плаче! Погодувала, оддала парубкові дитинку та знов і побігла.

На другой день ізнов дитина плаче. Він ізнов проситься: — „Пане мій милий, пане мій любий! дайте мені дитину, понесу я її гуляти.“

Поніс та й кличе:

„Ой рись-коза! твій син плаче.

Твій син плаче, їсти хоче.“

„Біжу, лечу, мій синочку!

Пісок очі забиває,

Очерет ноги підкошує,

Бистра вода не пускає“.

От, прибігла та з себе шкуру скинула і нагодувала дитинку. Парубок одніс дитинку, вона до суток ізнов і спить. Тоді пан його і питає: — „Що се значить“, каже, „що ти оце понесеш дитину гуляти, та й не плаче?“

Так він давай йому признаватись: — „Що ж?“ говорить, „твоя, пане, жінка побігла козою.“

От вони й пішли вдвох. Парубок і кличе її:

„Ой рись-коза! твій син плаче.

Твій син плаче, їсти хоче.“

Вона й біжить:

„Біжу, лечу, мій синочку!

Пісок очі забиває,

Очерет ноги підкошує,

Бистра вода не пускає“.

Прибігла, скинула з себе шкуру, взяла дитинку та так плаче! — „Тепер“, каже, „моя дитинонько, в-останнє побачимось, а то далеко вже поженуть мене, не почую, як будуть кликати“.

А пан узяв та й укинув її шкуру в огонь. Як затріщить шерсть! а вона й почула та в куц: немає шкури! Тоді пан кересею її накрив, і пішли додому, та й живуть із нею. А баба втекла.